

formation of knowledge and teaching skills in a usage of physical training means to maintain a normal mental and physical condition, as well as the skills of their implementation in daily activities. On such position the issue of hygienic education and promotion of healthy lifestyle among children and adolescents in educational institutions is directed on the prevention of smoking, alcoholism, drug abuse, a number of teaching hours at schools to engage mobile games, physical education and sports.

The main means of achieving the goal is primarily the pupils' with mental disabilities mastering of basic knowledge and skills concerning individual health formation. This in turn provides a stable combination of needs, motives in regular physical exercising with a set of applied knowledge and skills, aimed at practical using in the context of permanent personal physical adaptive, sport training activities realization as one of the components of healthy way of life performing.

Key words: healthy lifestyle, components of a healthy way of life, educational and correction process, pupils with intelligence disabilities, valeology, sports and recreation activities.

Отримано: 17.08.2013 р.

УДК 159.9+347.965

С.В.Кононенко, В.Ю.Кузьміна

МОТИВАЦІЙНІ СКЛАДОВІ РОЗВИТКУ ПРАВОСВІДОМОСТІ МАЙБУТНІХ ЮРИСТІВ

С.В.Кононенко, В.Ю.Кузьміна. Мотиваційні складові розвитку правосвідомості майбутніх юристів. У статті розглядаються смислові детермінанти мотивації професійної діяльності юристів, семантичні уявлення юристів про професійну діяльність та мотиваційні складові, які впливають на розвиток правосвідомості майбутніх юристів. Мотивація правосвідомості юриста визначається складним співвідношенням різних спонукань, що входять до потребнісно-мотиваційної, когнітивно-емоційної та комунікативної сфери. Вона розглядається як рушійний фактор підвищення ефективності професійної діяльності та розвитку професіоналізму, що в комплексі сприяє розвитку професійної освіченості та акмеологічної культури особистості юриста.

Ключові слова: професійно важливі якості майбутніх юристів, мотивація, правосвідомість, професійна компетентність.

С.В.Кононенко, В.Ю.Кузьмина. Мотивационные составляющие развития правосознания будущих юристов. В статье рассматриваются смысловые детерминанты мотивации профессиональной деятельности юристов, семантические представления юристов о профессиональной деятельности и мотивационные составляющие, которые влияют на развитие правосознания будущих юристов. Мотивация правосознания юриста определяется сложным соотношением различных побуждений, входящих в потребностно-мотивационную, когнитивно-эмоциональную и коммуникативную сферы. Она рассматривается как движущий фактор повышения эффективности профессиональной деятельности и развития профессионализма, что в комплексе способствует развитию профессиональной образованности и акмеологической культуры личности юриста.

Ключевые слова: профессионально важные качества будущих юристов, мотивация, правосознание, профессиональная компетентность.

Постановка проблеми. Соціально-економічні процеси в сучасній Україні, демократизація суспільства, гуманізація і модернізація системи вищої освіти обумовлюють виникнення нових складних вимог до підготовки фахівців юридичного профілю, які поєднують в собі здібності, необхідні для ефективної організації юридичної діяльності. Спеціаліст юридичного профілю інтегрує в собі загальнонаукові, психологічні, юридичні, правові знання та досвід сучасної юридичної культури. У центрі уваги до професійної діяльності юристів перебуває проблема розвитку мотиваційних складових та їх правової свідомості.

Формулювання мети та постановка задачі. Визначити соціальні та психологічні складові дослідження мотиваційного розвитку професійної свідомості майбутніх юристів.

Аналіз останніх досліджень. У сучасних дослідженнях сформулювалося положення про те, що мотиваційні складові визначають вектор ефективного самовизначення і самореалізації особистості в житті, що сприяє успішній її адаптації і саморозвитку [2]. Це означає, що кожна людина повинна не тільки володіти певними знаннями в галузі юридичної психології, але й включати ці знання в практику свого життя. Отже, проблема підготовки висококваліфікованих фахівців юридичного профілю набула нині великого значення, а сучасне суспільство ставить до випускника ВНЗ особливі вимоги, серед яких важливе місце посідають високий професіоналізм та компетентність.

Низка наукових джерел засвідчила підвищений інтерес стосовно дослідження мотиваційних складових правової свідомості особистості як суб'єкта юридичної діяльності. Найбільш інтегро-

вано і системно вони реалізуються в області психології професійної діяльності (В.Г. Асєєв, А.А. Деркач, Н.В. Кузьміна, А.К. Маркова та ін.).

Проблема мотивації особистості отримала серйозне висвітлення в працях як вітчизняних (Б.Г. Ананьєв, В.К. Вілюнас, О.М. Леонтєв, У.Н. Мясичев, С.Л. Рубінштейн), так і зарубіжних учених (А. Маслоу, Х. Хекхаузена, Ф. Херцберга та ін.). Особливу увагу мотивації ефективної професійної діяльності з позицій комплексного акмеологічного підходу приділяли дослідники Е.Н. Богданов, В.Г. Зазикін, А.В. Кириченко, А.А. Реан та ін.

Сьогодні актуальним є звернення до дослідження смислових детермінант мотивації професійної діяльності (В.М. Герасимова [6]). Проблема ефективності розвитку правової свідомості суб'єктів юридичної діяльності та соціально-психологічних особливостей потребнісно-мотиваційної сфери юристів піднімалася в роботах авторів: О.М. Бандурка, С.П. Бочарова, О.В. Землянська, В.Л. Васильєв та ін [1; 4]. Виділення соціально-психологічних детермінант правової свідомості та семантики уявлень про професійну діяльність юриста відкриває нові грані у вивченні даної проблеми (Є.Ю. Артем'єва, А.Г. Шмелєв, В.В. Столін) [11].

Мотивація правосвідомості юриста визначається складним співвідношенням різних спонукань, що входять до потребнісно-мотиваційної, когнітивно-емоційної та комунікативної сфери. Вона розглядається як рушійний фактор підвищення ефективності професійної діяльності та розвитку професіоналізму, що в комплексі сприяє розвитку професійної освіченості та акмеологічної культури особистості юриста.

Виклад основного матеріалу. Проблема мотивації є однією з фундаментальних проблем як вітчизняної, так і зарубіжної психології. У дослідженнях А.Б. Орлова, М.І. Алексєєва звертається увага на мотиваційно-потребнісну відповідність особистості професійній діяльності, що є умовою формування мотиваційної активності та соціальної зрілості [10].

На прикладі підготовки фахівців юридичного напрямку зрозуміло, що переважає юридична і загальнонаукова підготовка. На думку С.П. Бочарової, якість підготовки цих фахівців вимагає формування в них трьох провідних складових компонентів: 1) професійної мотивації і цілеспрямованості; 2) професійної компетентності; 3) професійно важливих якостей особистості. Якою мірою співвідносяться вказані компоненти в концептуальній структурі свідомості юристів – це питання є об'єктом спеціальних психологічних досліджень [2].

Розроблення проблем мотивації та цільових установок у професійній діяльності юриста пов'язано з аналізом джерел активізації спонукальних сил його діяльності, з пошуком мотивів та особистісного значення професійної діяльності. Вивчаючи мотиваційно-цільові компоненти професійної спрямованості студентів, О.В. Іванова вказує на те, що розвиток професійної спрямованості студентів у ВНЗ визначається попередніми та більш ранніми формами вираження позитивного ставлення до професії, а також мотивами і цілями, що знаходяться за цим ставленням [7].

Найбільш узагальненою характеристикою ставлення майбутнього юриста до професії є професійна спрямованість, яка характеризується як інтерес до професії та схильність займатися нею. Н.В. Кузьміна виділяє такі властивості професійної спрямованості, як об'єктивність, специфічність, опорність, валентність, задоволеність, узагальненість, стійкість [8].

У професійній діяльності юристів мотивація складається з оцінювання різних її аспектів: змісту, форми, способів організації з погляду їх індивідуальних потреб і цілей, які можуть збігатися або не збігатися з метою праці. Оскільки загальною метою юридичної діяльності юриста є досягнення високого рівня у професійній підготовці, то ставлення студентів до навчання можна розглядати як форму й міру ухвалення кінцевої мети оволодіння майбутньою професією [5]. За методикою «Задоволеність обраною професією» О.О. Реана за модифікацією В.О. Ядова, Н.В. Кузьминої (табл. 1, рис. 1), на різних курсах прослідковується переосмислення основних професійних цінностей, зміна мотивів, цілей та ціннісних орієнтацій, що сприяє усвідомленому ставленню до соціальної дійсності, навчання і отримання професії [8].

Таблиця 1

Узагальнені результати рівня задоволеності обраною професією студентів 1-го, 3-го, 5-го курсів

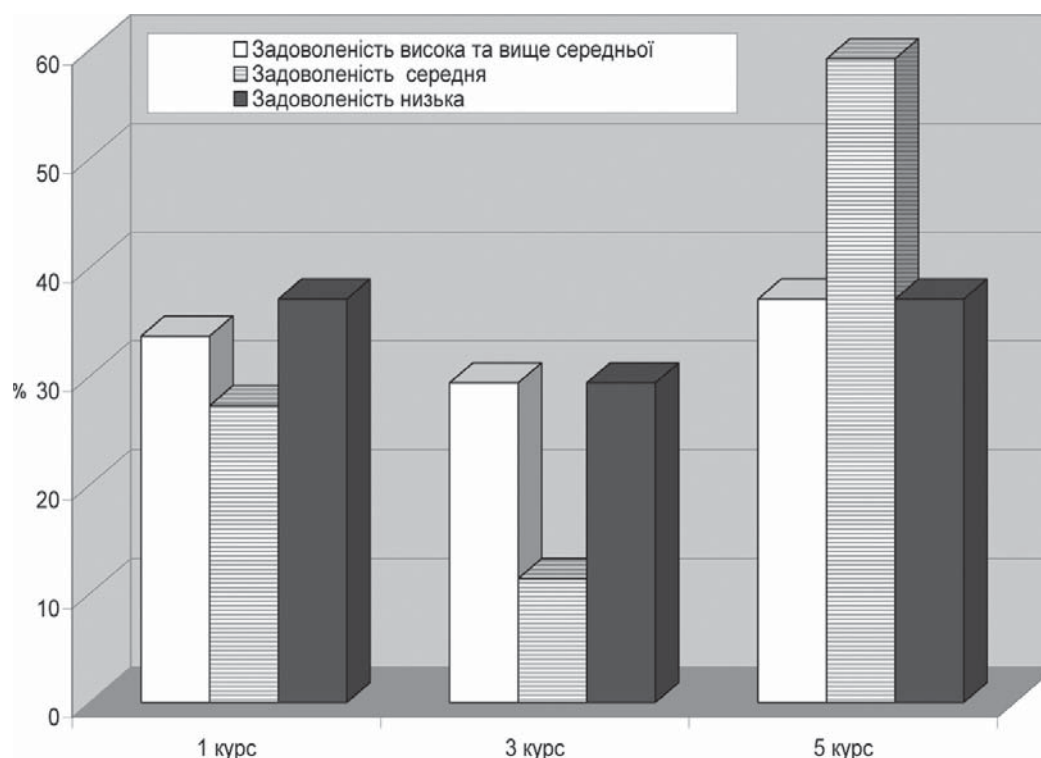
Курс	Рівень задоволеності % (кількість студентів)		
	Високий та вищий середнього	Середній	Низький
1-й	55,1 (26)	35,3 (17)	9,6 (4)
3-й	67,2 (30)	27,4 (13)	5,4 (3)
5-й	62,1 (27)	33,4 (15)	4,5 (2)

Примітка: Відмінності між групами достовірні на рівні статистичної значущості $p \leq 0,05$.

При якісному аналізі задоволеності професією ми можемо зробити висновки, що у студентів на всіх курсах спостерігається високий рівень задоволеності обраною професією: на першому

курсі він становить 55,1 %; на третьому – 67,2 %; на п'ятому – 62,1 %. Рівень задоволеності обраною професією підвищується з 1-го по 3-й курс. На п'ятому курсі він дещо знижується. Більшою мірою наявність такої тенденції ми відносимо до об'єктивних соціальних причин. Фахівців низки професій випускають більше, ніж потребує суспільство, що призводить до складностей у працевлаштуванні. У зв'язку із вищезазначеним у ВНЗ необхідно приділяти увагу підготовці конкурентноспроможних фахівців. У процесі підготовки таких фахівців велике значення має розвиток психологічної готовності випускників до фахової діяльності, де психологічна культура посідає провідне місце.

Як показало дослідження, в ході професійного становлення під час навчання у ВНЗ відбувається зміна мотиваційної сфери студентів. На різних курсах спостерігається переосмислення основних професійних цінностей, зміна мотивів, цілей та ціннісних орієнтацій, що сприяє усвідомленому ставленню до соціальної дійсності, навчання і отримання професії.

Рис. 1. Узагальнені результати рівня задоволеності обраною професією студентів 1-го, 3-го, 5-го курсів

Отже, мотивація, як динамічний процес психологічного управління поведінкою людини, визначає спрямованість, організованість, активність, стійкість в досягненні мети, допомагає готуватись до успішної майбутньої професійної діяльності. Мо-

тивація є стрижнем особистості, яка обумовлює такі властивості, як спрямованість, ціннісні орієнтації, установки, соціальні очікування й прагнення.

Для дослідження мотиваційно-ціннісного компонента ставлення до професійної діяльності ми використовували методика Санкт-Петербурзького університету (модифікація О.О. Реана, В.О. Якуніна) дослідження мотивації навчання [13]. Автори методики пропонують список з 16-ти мотивів навчальної діяльності, які можуть мати місце у студентів будь-якої спеціальності. Як вважають автори, ця методика може бути використана до будь-якої професії. У нашому дослідженні ми використали її для виявлення ціннісного ставлення до юридичної діяльності майбутніх фахівців. Наявність мотиваційно-ціннісних потреб (достатньої сили й гостроти) у навчанні при оволодінні професією юриста є стимулом для розширення сфери юридичних інтересів і підвищення рівня сформованості мотиваційно-ціннісного компонента в професійній свідомості майбутніх фахівців.

Показники рівня сформованості мотиваційно-ціннісного компонента ставлення до юридичної діяльності відображені у табл. 2. та на рис. 2.

Таблиця 2

Узагальнені показники рівня сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до юридичної діяльності

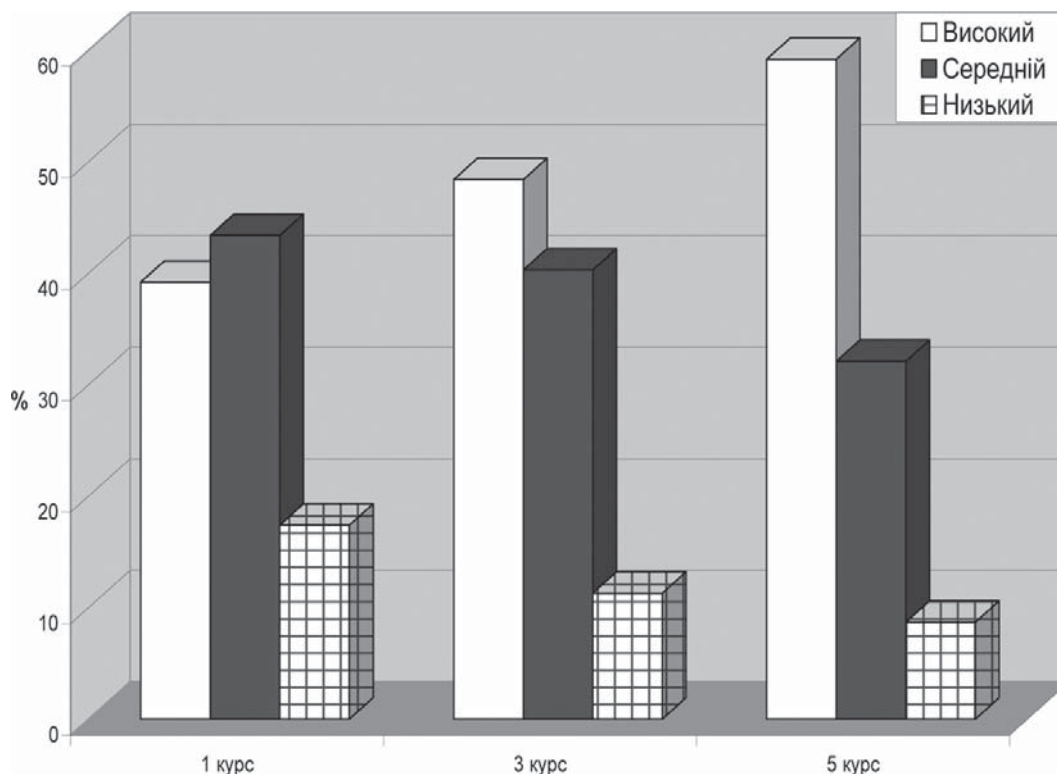
Курси (кількість студентів)	Рівень сформованості % (кількість студентів)		
	Високий	Середній	Низький
1-й курс (46)	39,2 (18)	43,4 (20)	17,4 (8)
3-й курс (46)	48,4 (22)	40,3 (19)	11,3 (5)
5-й курс (44)	59,2 (26)	32,1 (14)	8,7 (4)

Примітка: Відмінності між групами достовірні на рівні статистичної значущості $p \leq 0,05$

Так, у результаті дослідження ми виявили провідні мотиви навчання у студентів юридичного профілю: стати висококваліфікованим фахівцем; забезпечити успішність майбутньої професійної діяльності; одержати інтелектуальне задоволення; отримати глибокі й міцні знання зі своєї спеціальності.

За результатами дослідження, на першому курсі високий рівень сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до юридичної діяльності становить 39,2 %, що свідчить про те, що у цих студентів вже сформований високий рівень мотиваційно-ціннісного ставлення до юридичної діяльності. У той же час

17,4% першокурсників мають низький рівень сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення до юридичної діяльності. Середній рівень сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до юридичної діяльності становить 43,4 %.

Рис 2. Узагальнені показники рівня сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до юридичної діяльності

На 3-му курсі високий рівень сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення до юридичної діяльності значно підвищується (48,4 %). Середній рівень сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до юридичної діяльності становить 40,3 %. Низький рівень сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до юридичної діяльності становить 11,3 %. На 5-му курсі високий рівень сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення до юридичної діяльності підвищується: високий рівень – 59,2%; середній рівень – 32,1%; низький рівень – 8,7%.

Отже, вивчення мотивів ставлення до юридичної діяльності показало, що на перших курсах мотиваційно-ціннісне ставлення до юридичної діяльності ще недостатньо сформоване. На старших курсах рівень сформованості мотиваційно-ціннісного ставлення студентів до юридичної діяльності значно підвищується. У той же час слід відзначити, що ряд студентів-випускників ще не готові до юридичної професії, що вказує на необхідність при-

ділити більше уваги підготовці конкурентоспроможних юристів до фахової діяльності в суспільстві.

Для виявлення рівня сформованості психологічної культури студентів юридичного профілю нами використовувалася методика «Психологічна культура особистості» О.І. Моткова [9].

Психологічна культура в розвиненому вигляді – це достатньо висока якість самоорганізації та саморегуляції життєдіяльності людини, різних видів її базових прагнень і тенденцій (ставлення до себе, до інших, до світу). За допомогою розвиненої психологічної культури людина гармонійно враховує як внутрішні потреби своєї психіки, так і вимоги соціальних потреб. Психологічна культура високого рівня включає в себе комплекс усвідомлених потреб, тенденцій, орієнтацій, емоційних переживань, позитивної мотивації, реалізацію своїх здібностей, умінь, навичок та вияву стилю поведінки. Методика О.І. Моткова має дві шкали: шкала А – оцінює сили культурно-психологічних прагнень; шкала Б – оцінює ступінь здійснення культурно-психологічних прагнень. Опитувальник має 18 питань, які згруповані за наступними показниками: прагнення до самопізнання, глибокого самоаналізу; конструктивного спілкування; психологічної саморегуляції; творчості; конструктивного ведення справ; гармонійного саморозвитку. Ця методика дозволяє вивчати силу і ступінь здійснення в поведінці шести видів культурно-психологічних прагнень, які визначають психологічну культуру людини. Пріоритетними є показники ступеня здійснення психологічних прагнень (шкала А) та психологічної культури в цілому (шкала Б) (табл. 3).

Таблиця 3

Узагальнені показники рівня вираженості психологічної культури у загальній вибірці досліджуваних (%)

Курс	Параметри розвитку	До самопізнання, глибокого самоаналізу		До конструктивного спілкування		До психологічної саморегуляції		До творчості		До конструктивного ведення справ		До гармонійного саморозвитку		Рівень культурно-психологічних прагнень	Рівень психологічної культури у цілому
		Шкала А	Шкала Б	Шкала А	Шкала Б	Шкала А	Шкала Б	Шкала А	Шкала Б	Шкала А	Шкала Б	Шкала А	Шкала Б		
1	В	24,2	21,3	18,2	14,5	27,3	23,6	29,3	24,2	21,2	18,2	14,5	27,4	22,5	21,5
	С	32,5	28,4	31,3	22,2	34,5	32,2	37,6	32,5	28,4	31,1	22,3	34,2	31,1	30,1
	Н	43,3	50,3	50,5	63,3	38,2	44,2	33,1	43,3	50,4	50,7	63,2	38,4	46,4	48,4

3	В	28,1	25,3	27,2	23,9	31,2	27,1	36,2	28,1	25,3	27,3	23,9	31,5	28,6	27,2
	С	37,5	32,4	37,7	33,8	41,3	37,3	42,6	37,5	32,5	37,4	30,8	41,2	37,1	36,6
	Н	34,4	42,3	35,1	42,3	27,5	35,6	21,2	34,4	42,2	35,3	45,3	27,3	34,3	36,2
5	В	38,2	32,4	32,1	29,5	32,4	38,1	39,3	38,2	31,8	32,1	29,5	37,2	31,8	34,6
	С	46,1	37,2	48,5	43,3	48,2	45,5	47,3	46,1	40,1	48,5	43,3	45,3	45,6	44,3
	Н	15,7	30,4	19,4	27,2	19,4	16,4	13,4	15,7	28,1	19,4	27,2	17,5	23,6	21,1
Викладачі	В	40,3	32,7	39,7	37,3	44,2	40,4	41,2	41,1	37,6	35,7	39,3	42,3	40,5	38,7
	С	48,2	43,1	48,2	43,2	50,4	47,3	47,4	45,2	48,2	48,1	43,2	50,5	47,6	46,2
	Н	11,5	24,2	12,1	19,5	5,1	12,3	11,4	12,7	14,2	15,2	17,5	7,2	11,9	15,1

Примітка: Відмінності між групами достовірні на рівні статистичної значущості $p \leq 0,05$

Аналіз показників рівня вираженості психологічної культури (табл. 3) у майбутніх фахівців юридичного профілю та викладачів свідчить про те, що серед студентів першого курсу високий рівень культурно – психологічних прагнень спостерігається у 22,5% досліджуваних, середні показники спостерігаються у 31,1% і низькі – у 46,4%.

Серед студентів третього курсу високий рівень культурно-психологічних прагнень спостерігається у 28,6 % досліджуваних, середні показники – у 37,1% і низькі – у 34,3%. Серед студентів п'ятого курсу високий рівень культурно-психологічних прагнень спостерігається у 31,8% досліджуваних, середні показники – у 45,6 % і низькі – у 23,6 % . Серед викладачів високий рівень культурно-психологічних прагнень спостерігається у 40,5% досліджуваних, середні показники – у 47,6 % і низькі – у 11,9 % .

За показником рівня психологічної культури в цілому були виявлені наступні дані: серед студентів першого курсу високий рівень психологічної культури спостерігається у 21,5 % досліджуваних, середні показники – у 30,1 % і низькі – у 48,4 % . Серед студентів третього курсу високий рівень психологічної культури в цілому спостерігається у 27,2 % досліджуваних, середні показники – у 36,6 % і низькі – у 36,2 % . Серед студентів п'ятого курсу високий рівень психологічної культури в цілому спостерігається у 34,6 % досліджуваних, середні показники – у 44,3 % і низькі – у 21,1 % .

Серед викладачів високий рівень психологічної культури в цілому спостерігається у 38,7% досліджуваних, середні показники – у 46,2 % і низькі – у 15,1 % .

Психологічна культура високого рівня містить комплекс усвідомлених спеціальних прагнень та властивостей людини, що розвиваються, і природних здібностей, що забезпечують їх реалізацію у поведінці. Тому для підготовки фахівців юридичного профілю є потреба приділяти більше уваги розвитку психологічної культури як чинника успішності професійної діяльності майбутніх фахівців юридичного профілю.

Отже, серія спланованих емпіричних досліджень дозволила оцінити рівні розвитку основних компонентів мотиваційних складових правосвідомості студентів юридичного профілю. Вибір і розроблення методів емпіричного дослідження здійснювались на підставі системного аналізу, тобто з урахуванням того, що професійно важливі якості людини не є випадковими і розрізненими, вони функціонально поєднані, інтегровані в цілісній структурі індивідуальності фахівця.

Висновки

1. Дослідження мотиваційно-цільового компонента провосвідомості студентів юридичного профілю за методикою показало, що даний компонент включає спрямованість і систему ціннісних орієнтацій особистості, закладених в основу професійної діяльності.

2. У ході професійного становлення під час навчання у ВНЗ відбувається зміна мотиваційної сфери студентів.

3. На різних курсах здійснюється переосмислення основних професійних цінностей, зміна мотивів, цілей та ціннісних орієнтацій, що сприяє усвідомленому ставленню до соціальної дійсності, навчання і отримання професії.

4. У студентів на всіх курсах спостерігається високий рівень задоволеності обраною професією. На п'ятому курсі він дещо знижується за рахунок об'єктивних соціальних причин, пов'язаних зі складністю працевлаштування, тому у ВНЗ необхідно приділяти більше уваги підготовці конкурентоспроможних фахівців юридичного профілю.

Список використаних джерел

1. Асеев В.Г. Мотивация поведения и формирование личности / В.Г. Асеев. – М.: Мысль, 1976. – 158 с.
2. Бандурка А.М. Юридическая психология: Учебник / А.М. Бандурка, С.П. Бочарова, Е.В. Землянская. – Харьков: Изд-во Нац. ун-та внутр. дел, 2001. – 640 с.
3. Беяева Л.И. К истории отечественной юридической педагогики / Л.И. Беяева // Юридическая педагогика в МВД Под ред. А.М.Столяренко. – М., 1997. – С. 87.

4. Васильев В.Л. Юридическая психология. – 3-е изд./ В.Л. Васильев. – СПб.: Издательство «Питер», 2000. – 624 с.
5. Вилюнас В. Психология развития мотивации / В. Вилюнас. – СПб.: Речь, 2006. – 458 с.
6. Герасимова Н.Є. Внутрішньоособистісні конфлікти в процесі соціальної адаптації студентів до умов вищих навчальних закладів: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Наталія Євгенівна Герасимова. – К., 2004. – 196 с.
7. Иванова О.В. Оціночні еталони як засіб діагностики індивідуально-психологічних властивостей особистості: дис. ... канд. психол. наук: 19.00.07 / Олена Володимирівна Иванова. – К., 1999. – 190 с.
8. Кузьмина Н.В. Профессионализм педагогической деятельности / Н.В. Кузьмина, А.А. Реан. – СПб., 1993. – 418 с.
9. Мотков О.И. Психология самопознания личности / О.И. Мотков. – М., 1993. – 316 с.
10. Орлов А.Б. Психология личности и сущности человека: Парадигмы, проекции, практики: Учеб. пособие для студ. психол. фак. вузов / А.Б. Орлов. – М.: Издательский центр «Академия», 2002. – 272 с.
11. Столин В.В. Самосознание личности / В.В. Столин. – М.: МГУ, 1983. – 286 с.

Spysok vykorystanyh dzherel

1. Aseev V.G. Motivacija povedenija i formirovanie lichnosti / V.G. Aseev. – М.: Mysl', 1976. – 158 s.
2. Bandurka A.M. Juridicheskaja psihologija: Uchebnik / A.M. Bandurka, S.P. Bocharova, E.V. Zemljanskaja. – Har'kov: Izd-vo Nac. un-ta vnutr. del, 2001. – 640 s.
3. Beljaeva L.I. K istorii otechestvennoj juridicheskoj pedagogiki / L.I. Beljaeva // Juridicheskaja pedagogika v MVD. Pod red. A.M. Stoljarenko. – М., 1997. – S. 87.
4. Vasil'ev V.L. Juridicheskaja psihologija. – 3-e izd. / V.L. Vasil'ev. – SPb.: Izdatel'stvo «Piter», 2000. – 624 s.
5. Viljunas V. Psihologija razvitija motivacii / V. Viljunas. – SPb.: Rech', 2006. – 458 s.
6. Gerasymova N. Je. Vnutrishn'oosobystisni konflikty v procesi social'noi' adaptacii' studentiv do umov vyshhyh navchal'nyh zakladiv: dys. ... kand. psyhol. nauk: 19.00.07 / Natalija Jevgenivna Gerasymova. – К., 2004. — 196 s.
7. Ivanova O.V. Ocinochni etalony jak zasib diagnostyky indyvidual'no-psyhologichnyh vlastyvostej osobystosti: dys. ... kand. psyhol. nauk: 19.00.07 / Olena Volodymyrivna Ivanova. – К., 1999. – 190 s.

8. Kuz'mina N.V. Professionalizm pedagogicheskoy dejatel'nosti / N.V. Kuz'mina, A.A Rean. – SPb., 1993. – 418 s.
9. Motkov O.I. Psihologija samopoznaniya lichnosti / O.I. Motkov – M., 1993. – 316 s.
10. Orlov A.B. Psihologija lichnosti i sushhnosti cheloveka: Paradigmy, proekcii, praktiki: Ucheb. posobie dlja stud. psihol. fak. vuzov / A.B. Orlov. – M.: Izdatel'skij centr «Akademija», 2002. – 272 s.
11. Stolin V.V. Samosoznanie lichnosti / V.V. Stolin. – M.: MGU, 1983. – 286 s.

S.Kononenko, V.Kuzmina. Motivational components of the development of future lawyers' justice sense. The article envisages the determinants of semantic motivation of lawyers' professional work, lawyers' semantic representation of professional and motivational components that influence the development of future lawyers' sense of justice.

In the current research, a position of the motivational components is determined by the vector of effective self-determination and self-fulfillment in life, which contributes to its successful adaptation and self-development. It means that each person must have not only some knowledge in the field of legal psychology, but also incorporates knowledge into the practice in his life. Thus, the problem of training of highly qualified legal expert has now acquired great importance, and modern society presents to graduate high school special requirements, among which an important place is occupied by high professionalism and competence.

The motivation of lawyer's justice sense is determined by a complex ratio of the various motives that make need-motivational, cognitive-emotional and communicative sphere. It is considered as a driving factor in increasing the efficiency of professional development and professionalism that this property contributes to the development of professional education and training of the lawyer's personality acmeological culture.

Key words: professionally important qualities of future lawyers, motivation, sense of justice, professional competence.

Отримано: 19.08.2013 р.